

9. Степанов Є. М. Російське мовлення Одеси: [монографія] / [ред. Ю. О. Карпенко; ОНУ ім. І. І. Мечникова]. – Одеса: Астропринт, 2004. – 496 с.
10. Хобзей Н. та ін. Лексикон львівський: поважно і на жарт / Н. Хобзей, К. Сімович, Т. Ястремська, Г. Дидик-Меуш. – Львів: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, 2009. – 672 с.
11. Kołodziejek E. Człowiek i świat w języku subkultur / E. Kołodziejek. – Szczecin: Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, 2005.
12. <http://uk.wikipedia.org>, [03.02.2013].
13. <http://www.ultras.com.ua> [20.02.2013].
14. <http://www.ultras.org.ua> [20.02.2013].
15. http://fanat.ua/info/fans/articles/futbol-nyj_fanatizm_24427.html [20.02.2013].
16. <http://fckarpaty.com.ua> [31.01.2013].

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014 р.

УДК 811.161.2:373.2

Марія Редьква

(Ягеллонський університет, Польща)

ЖІНОЧІ ОСОБОВІ НАЙМЕНУВАННЯ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

У статті проаналізовано жіночі особові найменування, зафіксовані у текстах українських народних казок, зібраних та записаних у різних ареалах – від Чернігівщини до галицької Лемківщини. Досліджено функціонування апелювативних та власних назв. Здійснено порівняльний аналіз номінації, зумовлений іншомовними впливами.

Ключові слова: українська народна казка, апелюватив, власна назва, номінація, антропонім.

Марія Редьква. ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ НАИМЕНОВАНИЯ В ТЕКСТАХ УКРАИНСКИХ НАРОДНЫХ СКАЗОК

В статье проанализировано женские личные наименования, зафиксированные в текстах украинских народных сказок, собранных и записанных на разных ареалах – от Черниговщины до галицкой части Лемковщины. Исследовано использование апелювативов и имён собственных. Проведено сравнительный анализ номинации, сформированной под влиянием других языков.

Ключевые слова: украинская народная сказка, апелюватив, имя собственное, номинация, антропоним.

Mariya Redkva. THE PERSONAL NAMES OF WOMEN IN THE TEXTS OF UKRAINIAN FOLK TALES

The article deals with the personal names of women in the Ukrainian folk tales, written down in the different parts of Ukraine – from Chernihiv region to Lemko region in Galicia. In the article the appellatives and proper names are researched. The comparative analysis of nomination influenced by other languages is represented in the paper.

Key words: Ukrainian folk tale, appellative, proper name, nomination, anthroponym.

Жіночі образи у казковому епосі презентовані значно меншою кількістю типів порівняно з чоловічими. Жінка у фольклорі загалом і у казці зокрема завжди співвідносна з кимось або з чимось – з родиною, суспільним становищем тощо. Визначення її системи координат визначається передовсім у номінації.

У пропонуваному дослідженні розглянемо називання жіночих персонажів у текстах українських народних казок, представлене апелятивами та власними назвами. Примітно, що для дослідження використано автентичні записи XIX ст. з різних ареалів України, а також вперше в українському мовознавстві долучено мовний матеріал з лемківських казок, записаних у Західній Галичині Оскаром Кольбергом. Аналізований матеріал дозволяє порівняти регіональні особливості функціонування окремих номінатем та простежити вплив інших мов на формування ономастикону казки на порубіжних ареалах.

В. Пропп зауважує, що «у казці герої, зазвичай, не має імені. Існує декілька типів казок і, відповідно, кілька типів героїв, проте ці типи не є індивідуальними характеристиками» [8, с. 99]. О. Бріцина, вважаючи традиційність однією з важливих рис фольклорних і, зокрема, казкових персонажів, за якими «закріплені стійкі народні уявлення та своєрідна фольклорна точка зору, що втілює характерну для жанру в цілому і окремих його різновидів специфіку оцінки й зображення певних явищ дійсності. Вже сама згадка про казкового персонаж викликає у носія фольклорної традиції певне коло уявлень» [1, с. 7]. Саме тому важливо зберігати автентичні найменування у виданнях фольклорних текстів (хоча часто у сучасних виданнях та особливо у виданнях радянського періоду спостерігаємо ігнорування традиції і введення у тексти одиниць, невластивих для українського реального та казкового ономастикону).

Найменування жінок в українському фольклорі, зокрема у народних піснях, ґрунтовно досліджено у дисертаційній роботі Наталії Колесник [4] та в етнолінгвістичній розвідці Кінґи Венкляр «Kobieta Rokusia i Nuculszczyzny» [13]. Порівняльний аналіз українського та російського казкового ономастикону здійснено у дослідженні О. Порпуліт [7]. Ономастичний простір окремого фольклорного тексту творився на основі локального мовного матеріалу із врахуванням діалектологічних та соціально-культурологічних особливостей. Тому, незважаючи на традиційність та стійкість, дослідники стверджують, що „ономастикон певного фольклорного твору – це майже щоразу новий, співзвучний часові та діалектному середовищу набір імен” [5, с. 12]. Проте беззаперечним є факт, що фольклорна спадщина як надбання окремого народу послуговується назвами, які поширені у його культурі. Слушним щодо цього є зауваження Г. Борєка: «У народних текстах відсутнє творення неавтентичних чи штучних назв, що є привілеєм художньої літератури. Зазвичай народна творчість користується реальними назвами, які перебувають у вжитку» [11, с. 8].

Мета статті – проаналізувати особливості називання жіночих персонажів в українських народних казках, визначити семантико-функціональні особливості досліджуваних власних назв.

На відміну від чоловіка, жінка представляє у казці пасивне начало, характеризується нерухомістю та сталістю [12, с. 123], тому на початку казки зазвичай постає у домашніх обставинах – сприятливих або несприятливих. Пізніше, щоб пройти процес ініціації та перейти на наступний етап становлення, героїня або вирушає в дорогу, як і чоловічі персонажі, або проходить ряд випробувань, залишаючись у своєму життєвому просторі. В. Давидюк зазначає, що жінка у казках посідає «привілейоване становище» і її домінування у сюжетах таких казок, як «Нещасний Данило», «Орел», «Стрілець», «Яйце-райце» проявляється у двох сферах – у шлюбній та ритуально-звичаєвій. «Причому, коли в першій виняткову роль відіграє чинник рідної землі чи власного роду, то в другій жінка вирізняється завдяки своїм езотеричним знанням, що допомагають юнакові здолати найперші випробування на шляху в далекі чужі світи» [2, с. 60–61].

Найчастіше ідентифікація героїні на початку казки відбувається за допомогою апелятива, який водночас визначає її місце у родині, у суспільстві, у родинно-обрядових ситуаціях, а отже, вказує на вірогідну функціональну роль у сюжеті. Методом суцільної вибірки в опрацьованих текстах виокремлено одиниці, які можна об'єднати у такі семантичні групи (з огляду на обсяг статті наводимо лише типові приклади без кількісного аналізу): вказівка на подружній стан – *панна, панночка, прекрасна панна, прегарна дівчина, прекрасна дівчиця, красна кічасоня, дівчина, наречена, жінка, žena, żinka, wdowa, nareczona, pani, panna, titka,*; місце у родині – *пасербщиця, дочка, донька, наймолодша донька, старша донька, сестра, сестриця, дідова дочка, дідова, бабина дочка, бабина, córka, sestra, gidowa doczka, gidowa giwka, gidowa, dońka czolowika,*

paserbycia, maty, świekrócha; вік – *баба, стара, diwczka, stara pani, stara, kobita*; суспільне становище – *цариця-дівця, гарна цариця, króliwska diwka, króliwna, cesariwna, cisarewa, królowa, panuncia, prosta diwka, chłopianka*; рід занять – *kreis-babka (akuszerka powiatowa), babka gospóдка (gospodyni), niańka, pokojówka*; зовнішні ознаки – *красавиця, дівчина красуня, дівця-красавиця*; за етнічною приналежністю – *żydiwka*.

Часто на початку казки використовується апелятив, а після проходження певного етапу у героїні з'являється ім'я. У пропріальній номінації героїнь переважають антропоніми, взяті з реального іменника. Зафіксовано такі одиниці цього ряду: *Катря, Оляна, Маруся, Марусенька, Машка, Марина, Катерина, Ганна, Ганюся, Галя, Галля, Настасія, Настася*. У тексті казки „Змій” [Рудч.: I] як розмовні варіанти імені *Ганна* побутують оніми *Галя, Галля*. У більшості випадків використовуються народнорозмовні варіанти канонізованих імен з характерними для них деривативними особливостями – додаванням зменшено-пестливих суфіксів *-еньк-, -к-, -ус-*.

Надання героїням найбільш поширених імен засвідчує, що для цих персонажів індивідуалізація шляхом онімної ідентифікації не є визначальною. Це підтверджує і непослідовність називання дійової особи у казці «Василь-мертвяк» [Чуб.: II]. Так, на початку казки розповідається, що у батька та матері «була дочка **Ганна**» [Чуб.: II, с. 145], а пізніше, після смерті Василя, тобто символічного переходу його у чужий простір, антисвіт, він звертається до неї на ім'я **Маруся**: – *Поїдьмо, Марусю, до моєї хати* [Чуб.: II, с. 146]. Спостережена особливість номінації зумовлена насамперед недостатньою індивідуалізацією казкових персонажів. Однак в аналізованому прикладі це, можливо, набуває ще й символічного звучання, пов'язаного з тим, що герой переходить лімінальну межу. Варто зауважити, що аналогічне вживання антропонімів не підтверджене у ритуально-обрядових звичаях.

У записах з галицької Лемківщини функціонують польські варіанти імен: *diwka (cókra) Kasia, Kasie / Kasia, Marysia / Marysia, pokojówki Kaśka, Maryśka; Karolinka, szewcowa córka Karolinka*. Ця особливість відображає міжмовні впливи та адаптацію русинським середовищем польського іменника чи лише окремих його форм.

Загалом реальні антропоніми у казках належать до змінної категорії. У тих самих казках, записаних на різних ареалах, використовуються різні варіанти імен. З одного боку, це зумовлене регіональними особливостями, а з іншого, як зазначає Н. Колесник, на введення у тексти власних імен впливає побутування твору і розвиток реального антропонімікону: „Ономастикон фольклорних творів у більшості випадків — це набір власних назв, що обслуговує конкретну ситуацію, більше того, породжений нею, отож безпосередньо пов'язаний з реальним на час виконання твору національним ономастиконом” [5, с. 13]. Беззаперечно, дослідження антропонімів у фольклорних текстах пов'язане з реальною антропонімією. Тому важливо проаналізувати записи текстів з одного періоду.

У записах О. Кольберга з Лемківщини зафіксовано номінативну одиницю *Szybienica*. Це поодинокий варіант називання некрасивої героїні і мотивація імені розкрита у контексті: ... *Król każe wołać swoją najstarszą córkę, którą wszyscy nazywali Szybienicą, że była szczupła, wysoka i trzymała się prosto, jak kij. „No, to teraz – mówi król zmięjąc się – trzeba cie obwiesić na tej szybienicy”. I dał mu swoją córkę za żonę* [Kolberg, Sanockie-Krośnieńskie, s. 330]. Такий іронічний підхід до надання імені героїні, тим більше батьком, є нетиповим для казкових текстів. Наведену номінативну одиницю та спосіб надання зафіксовано лише у лемківській казці «Mądry złodziej».

Цікавими є жіночі персонажі, які належать до чужого для героя світу. Це міфологічні діви – *морська панна, Настасія Прекрасна, Діва-Йіва*, які перебувають в іншому локусі, наділені надзвичайними здібностями. Сюжети, у яких герой мусить пройти через випробування, щоб здобути наречену, належать до архаїчних, тому що відображають обряд шлюбних випробувань нареченого у слов'янській культурі. Героїнь цього типу не ідентифікують наведеними вищими апелятивами, оскільки вони не підпадають під жодну суспільну чи родинну ієрархію. Номінативні одиниці на означення цих персонажів належать до семантично-навантажених казкових антропонімів. В опрацьованих текстах зафіксовано такі

номінативні одиниці: *Прекрасна Настася, Настася прекрасна, гарна Настасія, Настася, панна Настасія, Луцина, Єфросина, Єва, Палірожа, Семійонна панна, Amalia*.

Образ героїні-красуні у казці репрезентовано кількома типами. Зазвичай вона мешкає у чужому, територіально віддаленому локусі, і має стосунок до казкових злоторців – Змія, Костія, чорта. Вона інша, не належить до реального світу, хоч чітко ідентифікується як *дівчина, панна* тощо.

Найпоширенішим у східнослов'янському казковому епосі є дійова особа *Анастасія Прекрасна*. Це дуже давній і складний образ, який відображає міфологічні уявлення про роль та місце жінки у первісному світі. У досліджуваному матеріалі зафіксовано наступні одиниці, що є варіантами узвичаєної назви, яка, до речі, не трапляється у жодному із опрацьованих текстів. Натомість функціонують *Прекрасна Настася; Настася прекрасна; гарна Настася; Настася, прекрасна дівця: Але вночі му сниться, що єму жінкою буде гарна Настасія, що живе на зелених горах та в золотих замках* [Левч., с. 392]; — *А як же її звать? — Прекрасна Настася* [Чуб.: II, с. 86]; *От вийшла з моря Настася, прекрасна дівця, одівалася, одівалася у кожне плаття і в кожне дзеркало заглядала; сама собі дивувалась: — Ах, яка я собі гарна* [Чуб.: II, с. 53].

Об'єднує ці найменування наявність компонента, вираженого варіантами імені *Анастасія: Настася, Настасія* та за вираженою семантикою інших складників, які розкривають надзвичайну красу героїні. Спостерігається варіативність розташування частин у пре- чи постпозиції. У текстах прикметник *Прекрасна* вживається по-різному, і при використанні після особового імені графічно він позначається як загальна назва. Вважаємо, що у цій назві, як і в найменуванні *гарна Настася*, доцільно передавати їх як двоконпонентні антропоніми, обидві частини яких позначаються як власні: *Настася Прекрасна, Гарна Настася*. Це зумовлено конденсацією семантичного навантаження казкового антропоніма саме у прикметниковій його частині. У полілексемній назві *Настася, прекрасна дівця* означальний компонент виражений лексикалізованим словосполученням. Загалом антропонім *Настасія* та його варіативні форми у контексті чарівної казки набувають конотативного значення та визначають належність героїні до певного функціонального типу, а характеризувальна частина найменувань підсилює семантику імені й образу загалом.

Номен *панна* як частина найменування *панна Настасія* виступає контекстуальним синонімом прикметників *гарна, прекрасна*, оскільки передає особливість, велич, красу героїні: *Поїхали вони прямо по панну Настасію* [Левч., с. 396].

Поширені казкові оніми, що виникли під впливом книжної традиції — *Луцина, Єфросина, Amalia: Дивляться: стоїт палац. А в тім палацу жила гарна панна, Луцина, і така хороша, як сонце* [Левч., с. 319]; *I tota diwczyną w kapłyci lyszyła sie, i zistala tam switow: nazywała sie Amalia* [Kolberg, Rokucie, с. 9]. Основне значення цих не автентичних для середовища побутування фольклорних творів імен — підкреслення винятковості названих героїнь.

Ім'я *Єва* з'явилося в казковому іменнику під впливом християнської традиції — у казці «Про царя, що мав діти срібноволосі» [Гн.] персонажів названо *Адам і Єва*.

Спорідненим із образом Настасії Прекрасної є образ красуні, названої *Палірожа*: *Коло моря став кунь, розказав му з хвоста вирвати єден волос і веречина море. З того са справив муст. Перейшли море [...]. Ішли далє. Найшли чорной (певно: синой) море [...]. Ішли зась через єдну Америку, гїби через третю. Прийшли д червеному морю, що горіло. Перескочив кунь червеной море. Прийшли недалеко того дому, де бувала Палірожа* [Гн., с. 220-221]. Можливо, цей казковий антропонім утворено від основи дієслова *палити* та фігоніма *рожа*, поширеного у говірках південно-західного наріччя. Похідними від *палити* є дієслова *паленіти* „яскраво горіти, палати” та *паліти* „червоніти, рум'яніти” [74: IV, с. 264]. У народі червоний колір асоціюється з красою. *Рожа* в українській фольклорній традиції — це „квітка краси, молодості, кохання” [6, с. 125]. Зважаючи на семантику компонентів, на основі яких утворено онім, припускаємо, що внутрішня форма номінативу виражає надзвичайну красу героїні, яку можна порівняти з рожею.

Найменування *Семійонна панна* належить до казкових антропонімів з непрозорою семантикою. З контексту відомо, що це войовничий тип героїні, яка протистоїть злоторцям:

Допіро, той бере і їде в світ з нею. І їде, їде, надібає військо побити. І питається того войска: «Чиє то войско?» — «Цара Костя». — «Хто его побив?» — «Семійонна панна» [Левч., с. 397].

Популярним образом в українській народній казці є *дідова дочка*, знедолена пасербиця, яка змушена покинути дім і пізнати інший світ. Крім апелювальної ідентифікації – *пасербиця, дідова дочка, gidowa doczka, gidowa giwka, дідова, gidowa, dońka czolowika* – функціонують власні назви *Ганна-панна, Ганна, Ганюся, Галя, Галля, Оляна*. У цьому випадку казкові антропоніми виступають як асемантичні назви, запозичені з реального іменника. Варіативність назв не впливає на семантико-функціональну характеристику образу. На тип героїні вказують саме кореферентні загальні назви, прості або полілексемні, які семантично виражають те, що вона після символічної смерті матері з одного боку, опинилася на маргінесі і для того, щоб змінити свій стан, їй необхідна допомога міфічних помічників — кобилячої голови, корови, бичка, а з іншого боку, як стверджує Клариса Пінкола Естес, смерть доброї матері одночасно означає, що прийшов час героїні взяти відповідальність за себе та пройти процес ініціації [10, с. 161].

Використання у казковому тексті імені *Ганна* та його варіантів зумовлене давністю його походження та популярністю. І. Трійняк трактує походження найменування з давньоєврейської, де воно дослівно перекладається як „він (Бог) був милостивий, виявляв ласку”, а семантика особового імені трактується як „лагідна, милосердна, мила” [9, с. 81]. Крім офіційної форми канонізовано імені, побутують у казці і народнорозмовні варіанти: *Ганна, Ганюся, Галя, Галля*.

Семантично маркованим є двокомпонентне найменування *Ганна-панна*, складник якого, виражений лексемами *панна, панночка*, що в українській традиції називання позначає не лише неодружену дівчину, а й є виразником її високого морального образу: *И пішла до верби ярої, та й каже: «Вербо яря! одчинись, отворись — Ганна-панна йде!»* [Рудч.: II, с. 46].

Уведення в текст імені *Оляна*, на нашу думку, є принагідно використаним оповідачем і не несе семантичного навантаження. Тому цю одиницю номінації вважаємо кореферентом назви *дідова дочка*, яка виступає у тексті як первинна номінація і розкриває функціональне значення образу. Ця номінація за вираженим значенням є ідентичною із назвами, утвореними шляхом субстантивації прикметникової частини найменування — *дідова: От баба свою дочку й жалує, а дідову все лає* [Рудч.: II, с. 43].

Крім наведених одиниць, у досліджуваних казках зафіксовано апелювальної назви ряду, у яких відображено фонетичні риси поширеного на Покуттіговору: *gidowa doczka, gidowa giwka, gidowa*.

Також трапляються номінативні одиниці *пасербиця, dońka czolowika*, які виражають стосунок героїні до мачухи: *Що далі, баба все гірше й гірше ненавидить свою пасербицю* [Чуб.: I, с. 89]; *Jezie dała swojej dońci tonkie polotno szyty, a tij dońci czolowika dała hrube* [Kolberg, Pokucie, с. 8].

В опрацьованому матеріалі зафіксовано й дескриптивні номінативні одиниці реченнєвого типу: *сестра, як засміється вона, то золото падає, як заплаче — жемчуг сиплеться, а як піде танцювати, так квіти стеляться* [Чуб.: II, с. 109]; *сестра, [...] як кашляє — золото з рота падає, а як плаче — жемчуг з очей сиплеться* [Чуб.: II, с. 100]; *три принцезни зо златим волосом, і каждая мат злату гвізду на челі* [Гн., с. 213]; *дівка, [...] що має красний голос, золотий волося, у золотуй колісці дає їй колишуть* [Гн., с. 255]; *panna szczo na torach w okrenti wrodyła-si i zrosła, i szczo ny buła jiji noha na suchij zymly* [Kolberg, Pokucie, с. 115]. Описові назви виступають як особливий тип безонімної семантично наповненої номінації, притаманний саме казковому епосу. Примітно, що жодної дескриптивної назви на означення жіночого образу не зафіксовано у записках О. Кольберга «Sianockie-Krosnienskie».

Отже, аналіз номінативних одиниць на означення жіночих персонажів у народних чарівних казках засвідчив, що саме у називанні відображено функціональне значення образу. Номінація представлена апелюваннями, власними назвами, запозиченими з реального іменника, власне казковими антропонімами та описовими одиницями. З огляду на типізацію казкових героїв важливо розглядати номінативні одиниці у контексті номінованого образу та зважати на кореферентність найменувань. Характерним є проникнення в ономастикон казки запозичених одиниць. Примітно, що у записках із Закарпаття іншомовних жіночих найменувань не зафіксовано. Загалом, пласт власних назв жіночих персонажів кількісно представлений значно

менше, ніж чоловічих. Однак номінація за допомогою апелювативних одиниць репрезентована однаково. Така ситуація в номінативній системі зумовлена первісними уявленнями про пасивне жіноче начало. Героїня завжди належить до чоловічого простору – батька, брата, нареченого, чоловіка – з чітко визначеним місцем, натомість коли вона виходить за межі реального з казковими поняттями світу, набуває особливого статусу і саме у таких ситуаціях її ідентифікують семантично-наповненим іменем. З огляду на міжмовні контакти окремих українських етнічних груп, вважаємо за доцільне у подальших розвідках простежити саме цей аспект у номінації казкових персонажів у записах з різних ареалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брицина О. Світ мрій і сподівань / О. Брицина // Передмова до зб. «Соціально-побутова казка». – К.: Дніпро, 1987. – С. 5–16.
2. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / В. Давидюк. – Луцьк: Вежа, 1997. – 296 с.
3. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / [редкол. О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін.]. – Т. 4. – К.: Наукова думка, 2003. – 656 с.
4. Колесник Н. Особові імена в українських народних обрядових піснях: дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича / Н. Колесник. – Чернівці, 1998. – 218 с.
5. Колесник Н. Фольклорна ономастика. Теоретичний аспект. Конспект лекцій до спецкурсу / Н. Колесник. – Вип. I. – Чернівці: Рута, 2000. – 40 с.
6. Кононенко В. Символи української мови / В. Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 272 с.
7. Порпуліт О. Ономастичний простір українських чарівних казок (у зіставленні з російськими казками): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Одеський державний ун-т ім. І. Мечникова / О. Порпуліт. – Одеса, 2000. – 19 с.
8. Пропп В. Фольклор и действительность / В. Пропп // Фольклор и действительность: Избранные статьи. – М.: Наука, 1976. – С. 83–115.
9. Трійняк І. Словник українських імен / І. Трійняк. – К.: В-во «Довіра», 2005. – 509 с.
10. Эстес Клариса Пинкола. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях / Клариса Пинкола Эстес. – М.: Издательский дом «София», 2005. – 496 с.
11. Borek H. Nazewnictwo folklorystyczne / H. Borek // Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Językoznawstwo. V. – Opole, 1974. – S. 7–17.
12. Péju Pierre. Dziewczynka w baśniowym lesie: O poetyce baśni: w odpowiedzi na interpretacje psychoanalityczne i formalistyczne / Pierre Péju. — Warszawa: Sic., 2008. – 292 s.
13. Wenklar K. Kobieta Pokucia i Huculszczyzny: Studium etnolingwistyczne / K. Wenklar. – Kraków: Lexis, 2011. – 234 s.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гн. – Гнатюк В. Казки Закарпаття / [упоряд., підготовка текстів, вступна стаття, приміт. та словник І. Хланти]. – Ужгород: Карпати, 2001. – 382 с.
- Левч. – Казки та оповідання з Поділля в записах 1850–1860 років / [упоряд. М. Левченко]. – К.: Друкарня Української Академії Наук, 1928. – Вип. I–II. – 598 с.
- Рудч. – Народные южнорусские сказки, вып. I–II. Издал И. Рудченко. – К., 1869. – 216 с.; 1870. – 210 с.
- Чуб. – Чубинський П. Українські народні казки: у 2 т. – К. – Відень – Львів: Вид-во «Чайка». – Т. 1. – 172 с.; Т. 2. – 202 с.
- Kolberg, Pokucie – Kolberg O. Dzieła wszystkie. Obrazy etnograficzne. Pokucie. Część IV. T. 32. / Oskar Kolberg. – Wrocław: Ludowa spółdzielnia wydawnicza. Polskie wydawnictwo muzyczne, 1962. – 328 s.
- Kolberg, Sanockie-Krośnieńskie – Kolberg O. Dzieła wszystkie. Sanockie-Krośnieńskie. Część III. T. 51 / Z rękopisów opracował T. Skulina. Red. A. Skrukwa / Oskar Kolberg. – Wrocław-Poznań, 1973. – 488 s.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014 р.